

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО ТА БІБЛІОТЕЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
треть (освітньо-науковий) рівень (доктор філософії), вид дисципліни:
обов'язкова

освітня програма Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(назва освітньо-наукової програми)

Форма навчання денна

Навчальний рік 2022/2023

Кількість кредитів ECTS 4/120

Мова викладання, навчання та оцінювання
українська

Форма підсумкового контролю ЕКЗАМЕН

Викладачі: кандидат історичних наук
Василенко Ольга Миколаївна

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Київ - 2022

Бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інформаційному суспільстві : робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня “Доктор філософії” спеціальності 029 “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа” / розроб. О.М. Василенко, Київ: НБУВ, 2022. 33 с.

Розробник:

Василенко О.М. кандидат історичних наук, директор Інституту бібліотекознавства НБУВ.

ПОГОДЖЕНО:

Науково-методичною радою Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, протокол № 4 « 13 » жовтня 2022 р.

Голова Науково-методичної ради
Інституту бібліотекознавства НБУВ
Директор Інституту бібліотекознавства НБУВ

Ольга ВАСИЛЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, протокол № 6 «28» жовтня 2022 року

Рецензенти:

Дубровіна Л.А., доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;

Збанацька О. М., доктор наук з соціальних комунікацій, доцент, професор кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв.

© Василенко О.М., 2022

© НБУВ, 2022

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (у т. ч. міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інформаційному суспільстві» передбачена ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа третього (освітньо-наукового) рівня. Відповідно навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на другому курсі, у 3 та 4 семестрах. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Змістом курсу передбачено вивчення історичних, теоретичних, організаційних та прикладних аспектів розвитку бібліотекознавства та бібліотечної справи.

Навчальна дисципліна «Бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інформаційному суспільстві» має міждисциплінарний зв'язок з такими дисциплінами як «Інформаційні технології в практиці наукових досліджень» та «Методологія та методи наукового пізнання».

2. Мета дисципліни – формування у здобувачів системних знань про сутність, теоретико-методологічні, організаційні та історичні засади, змісту та завдання бібліотекознавства та бібліотечної справи, вироблення навичок їх застосування у науково-дослідній і практичній діяльності.

3. Завдання :

– отримання методологічного знання щодо сутності бібліотекознавства та історії бібліотечної справи як науки та навчальної дисципліни;

– поглиблення знань про терміносистему та понятійний апарат бібліотекознавства та бібліотечної справи;

– розгляд основних історичних етапів розвитку бібліотекознавства та бібліотечної справи в світі;

– вивчення особливостей розвитку бібліотечної справи та бібліотекознавства України в контексті історико-культурних та суспільно-політичних перетворень на її землях;

– формування системи сучасних теоретичних, методичних та емпіричних знань про бібліотеку та бібліотечну систему, їх роль у суспільстві, функції, структурно-функціональні моделі та сучасне уявлення про бібліотеку, сутність і принципи системної організації бібліотеки;

– ознайомлення з організаційною інфраструктурою, основними тенденціями досліджень та науковими школами в українському бібліотекознавстві на сучасному етапі.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1.** Здатність розв'язувати комплексні проблеми в інформаційній, бібліотечній та архівній справі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
- ЗК2.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК3.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4.** Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК6.** Набуття гнучкого мислення, здатність застосовувати компетентності в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті.
- ЗК8.** Критично сприймати та аналізувати думки та ідеї інших дослідників, шукати власні шляхи розв'язання проблеми, рецензувати наукові публікації та автореферати, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.
- ЗК9.** Вміння генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність), співвідносити їх із практикою та реальними механізмами впровадження.
- ЗК11.** Всебічна комплексність у розробці і реалізації наукових проектів та програм: здатність розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК2.** Здатність застосувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.
- СК3.** Здатність розвивати категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат, виявляти й обґрунтовувати нові закономірності в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.
- СК4.** Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.
- СК5.** Здатність проектувати, моделювати і розробляти нові засоби та технології із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичного опрацювання, акумуляції, зберігання й організації використання документованої інформації.
- СК6.** Здатність застосовувати широкий спектр цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій для проведення досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.
- СК8.** Глибокі знання і розуміння основних процесів в інформаційній, бібліотечній та архівній галузі, формування та функціонування документальної та інформаційної ресурсної бази суспільства, комунікаційних процесів в Україні та світі.

СК9. Здатність аналізувати явища та процеси суспільного життя, з погляду фундаментальних загальнонаукових принципів і знань, визначати особливості інформаційних механізмів їх розвитку, узгоджувати цей аналіз із актуальними завданнями сучасної бібліотечної, архівної та документної сфери суспільства, інформаційного забезпечення цих процесів, використовувати для цього як теоретичні, так і експериментальні методи в галузі інформаційних, соціокомунікаційних наук, книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства та архівознавства.

СК10. Здатність розв'язувати широке коло проблем та завдань, шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів.

СК12. Вміти розробляти теоретичні й методологічні основи ефективного функціонування інформаційної, бібліотечної та архівної галузей в Україні, використовувати сучасні інформаційні технології для моделювання та прогнозування розвитку соціально-комунікаційних процесів та інформаційних систем.

СК13. Здатність до самостійного навчання: визначати теоретичну, практичну складову дослідженого, проводити ефективний інформаційний пошук для повноти джерельної бази дослідження, окреслювати унікальність проведеного дослідження, використовувати здобуті фахові знання.

5. Програмні результати навчання:

ПРН1. Створювати передові концептуальні та методологічні знання, планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, реалізовувати інновації з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і на межі галузей знань, а також формувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні сучасних світових досягнень з відповідного напрямку.

ПРН3. Вільно презентувати й обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми інформаційної, бібліотечної та архівної справи державною й іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у фахових наукових виданнях.

ПРН4. Розробляти та досліджувати моделі інформаційних та документних систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

ПРН5. Планувати і виконувати емпіричні та теоретичні дослідження з інформаційної, бібліотечної та архівної справи й дотичних

міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та методик.

ПРН6. Розробляти і реалізовувати проекти із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичного опрацювання, акумуляції, зберігання та організації використання документованої інформації.

ПРН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, опрацювання та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, технології роботи з відкритими даними, базами даних та інформаційних систем.

ПРН8. Розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, що дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику щодо розв'язання значущих проблем в інформаційній, бібліотечній та архівній справі з дотриманням норм академічної та професійної етики і врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

ПРН9. Розробляти і використовувати у викладацькій діяльності в закладах вищої освіти теоретичні курси дисциплін з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

ПРН11. *Знання загальнонаукових принципів, методології та методів, вміння застосовувати сучасні філософські знання у процесі виконання власного наукового дослідження. Знання стандартів якості, критеріїв оцінки якості, форм і методів оцінки результатів освітньої та наукової діяльності.*

ПРН13. *Розуміння теорії і методології бібліотечної, інформаційної та архівної справи, вміння та навички використовувати методи наукових досліджень у науковій діяльності.*

ПРН14. *Вміння та навички відслідковувати сучасні досягнення у бібліотечній та архівній науці й практиці, працювати з різними джерелами, розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та систематизувати отриману інформацію (архівні джерела, наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).*

ПРН16. *Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку.*

ПРН18. *Вміння та навички генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення.*

ПРН19. *Знання, вміння та навички розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в інформаційній, бібліотечній та архівній галузях.*

ПРН21. *Вміння та навички організовувати творчу діяльність, роботу над науковими статтями, доповідями та тезами. Вміння та навички виконувати належні, оригінальні й придатні для опублікування дослідження в інформаційній та бібліотечній діяльності та суміжних науках. Вміння та навички організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертаційного дослідження встановленим вимогам.*

ПРН22. *Знання та розуміння* генезису розвитку наукової думки. *Вміння та навички* використовувати статистичні методи аналізу для встановлення тенденцій та динамічних інформаційних та бібліотечних процесів.

ПРН23. *Вміння та навички* проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів в інформаційній та бібліотечній сфері.

ПРН24. *Вміння та навички* формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. *Вміння та навички* формувати структуру дисертаційного дослідження та рубрикацію його змістовного наповнення, а також представляти власні результати на розгляд колег.

6. Програма навчальної дисципліни складається з трьох модулів:

1. Теоретичні та історичні аспекти формування бібліотекознавства.
2. Розвиток бібліотекознавства та бібліотечної справи на теренах сучасної України XIX – XX ст.
3. Бібліотекознавство в незалежній Україні, міжнародне бібліотечне співробітництво.
4. Бібліотечна наука і практика в умовах цифровізації суспільства.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		денна форма						
		Усього	у тому числі					
л	с		п	лаб	інд	м.к.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. Теоретичні та історичні аспекти формування бібліотекознавства								
1.1.	Бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інформаційному суспільстві як наукова та навчальна дисципліна	8	2					6
1.2.	Становлення та розвиток бібліотекознавства як науки	10	4					6
1.3.	Історичні аспекти розвитку бібліотек та формування бібліотекознавчої думки на теренах України	10	2					8
	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 1	30	8				2	20
МОДУЛЬ 2. Розвиток бібліотекознавства та бібліотечної справи на теренах сучасної України XIX – XX ст.								
2.1.	Особливості розвитку бібліотек та бібліотекознавства на території сучасної України (XIX – поч. XX ст.)	14	4					10
2.2.	Бібліотечна справа та бібліотекознавство України за радянських часів	14	4					10
	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 2 модуль	30	8				2	20
МОДУЛЬ 3. Бібліотекознавство в незалежній Україні, міжнародне бібліотечне співробітництво								
3.1.	Зарубіжне бібліотекознавство та розвиток міжнародного бібліотечного співробітництва у XX ст.	10	4					8
3.2.	Бібліотекознавство, бібліотечна справа і наука у перше десятиріччя незалежності України	8	2					6
3.3.	Сучасні наукові концепції розвитку бібліотеки та методології бібліотекознавства	10	2					6
	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 3 модуль	30	8				2	20
МОДУЛЬ 4. Бібліотечна наука і практика в умовах цифровізації суспільства								
4.1.	Наукове та нормативно-методичне забезпечення інноваційний розвитку наукових бібліотек в умовах цифровізації суспільства	10	2					8
4.2.	Науково-інформаційні джерела бібліотекознавчих досліджень	8	2					6
4.3.	Інституціональний розвиток національної бібліотеки в світі	10	4					6
	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 3 модуль	30	8				2	20
	Разом із дисципліни	120	32				8	80

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

ТЕМА 1.1. БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО ТА БІБЛІОТЕЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЯК НАУКОВА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ЯК НАУКОВА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Анотація до лекції 1.1.

Актуальність навчальної дисципліни «Бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інформаційному суспільстві», її роль і значення в професійному становленні фахівця. Мета, завдання, зміст і основні поняття, її роль в професійній підготовці фахівців та місце в системі фахових дисциплін. Предмет, цілі та основні завдання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна в процесі формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей. Програмні результати навчання.

Змістові модулі, тематичний план лекційних занять та самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих в дисципліні видів навчальної роботи. Зв'язок курсу зі спорідненими дисциплінами. Понятійний апарат курсу.

Бібліотечна справа, основні принципи організації і функціонування бібліотечної системи країни. Типи і види бібліотек. Система бібліотечного управління.

Зміст поняття та сутність бібліотекознавства. Об'єкт, предмет, структура, функції бібліотекознавства. Методологія бібліотекознавства, загальнонаукові та спеціальні методи у бібліотекознавстві. Місце бібліотекознавства в системі наук соціогуманітарного циклу.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інформаційному суспільстві», її роль в професійній підготовці фахівців та місце в системі фахових дисциплін.
2. Мета, предмет, цілі та основні завдання навчальної дисципліни.
3. Тематичний план та методика оцінювання.
4. Набуті при засвоєнні запропонованого навчального матеріалу компетентності.
5. Бібліотечна справа і бібліотечна система країни: поняття, організаційно-управлінські та структурно-функціональні аспекти.
6. Бібліотекознавство: поняття, об'єкт, предмет, структура, функції.
7. Місце бібліотекознавства в системі наук соціогуманітарного циклу.
8. Загальнонаукові та спеціальні методи у бібліотекознавстві.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. В процесі вивчення основних питань лекції та опрацювання літератури необхідно осмислити науково-теоретичне і практичне значення вивчення дисципліни «Бібліотекознавства та історії бібліотечної справи». Опанування матеріалу цієї теми сприятиме глибшому розумінню взаємозв'язку розвитку бібліотечної науки та практики, місця бібліотекознавства в системі наук соціогуманітарного циклу. Вивчаючи тему, необхідно засвоїти понятійний апарат бібліотекознавства, структуру і функції бібліотекознавства, проаналізувати дискусійність питання про об'єкт бібліотекознавства, осмислити місце історії бібліотечної справи як складової бібліотекознавства в загальнонауковій і професійній підготовці бібліотечних спеціалістів. Для ефективного застосування в процесі наукових досліджень важливо зрозуміти загальнонаукові та спеціальні методи у бібліотекознавстві.

Література: 17, 18 – 20

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ

Анотація до лекції 1.2.

Бібліотеки і бібліотечна справа в історичному процесі розвитку цивілізації. Передумови та об'єктивні чинники виникнення і розвитку бібліотекознавчої думки (до XVIII ст.). Становлення бібліотекознавства як наукової і навчальної дисципліни (XIX ст.): впровадження М. Шреттінгером у науковий обіг терміна «бібліотекознавство». Розвиток бібліотечної справи в країнах Європи та США; створення видань для практичної діяльності бібліотек. Розробка теоретичних основ бібліотекознавства, основні напрями зарубіжних бібліотекознавчих досліджень (XIX – XX ст.).

План

1. Бібліотеки і бібліотечна справа в історичному процесі розвитку цивілізації.
2. Передумови та об'єктивні чинники виникнення і розвитку бібліотекознавчої думки (до XVIII ст.).
3. Становлення бібліотекознавства як наукової і навчальної дисципліни (XIX ст.): впровадження М. Шреттінгером у науковий обіг терміна «бібліотекознавство».

4. Розвиток бібліотечної справи в країнах Європи та США; розробка теоретичних основ бібліотекознавства (XIX – XX ст).

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Вивчаючи тему, необхідно самостійно засвоїти матеріал щодо зародження бібліотек у державах давніх цивілізацій; бібліотек античного періоду Греції; публічних бібліотек в епоху римської республіки та імперії; держав Сходу; особливості виникнення бібліотек Візантії та формування монастирських бібліотек в Західній Європі в V – VI ст.; впливу ідей гуманізму, реформації на бібліотеки і бібліотечну справу в Європі наприкінці XII – XVI ст.; особливості бібліотечної справи доби Відродження в різних країнах Європи; формування університетів і їх бібліотек в Західній Європі в XIII – XVI ст. та характеру їх книжкових зібрань; особливостей розвитку бібліотечної справи доби Просвітництва (XVII – XVIII ст.); переходу від античної моделі бібліотеки до нового типу енциклопедичної універсальної бібліотеки; розвиток бібліотечної справи, створення і розповсюдження загальнодоступних бібліотек в країнах Європи та США у XIX – початку XX ст.

Дослідити основні етапи розвитку бібліотекознавства, зрозуміти передумови та об'єктивні чинники виникнення і розвитку бібліотек та бібліотекознавчої думки (до XVIII ст.) та становлення бібліотекознавства як наукової і навчальної дисципліни в процесі розвитку бібліотечної справи (XIX ст.). Осмислити важливість розроблення теоретичних основ бібліотекознавства зарубіжними дослідниками для розвитку вітчизняної бібліотечної науки і практики (XIX – XX ст), знати про перші навчально-практичні видання для організації роботи бібліотек.

Література: 11, 18, 46

ТЕМА 1.3. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ТА ФОРМУВАННЯ БІБЛІОТЕКОЗНАВЧОЇ ДУМКИ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Анотація до лекції 1.3.

Бібліотеки та бібліотекознавча думка в період Княжої доби. Роль монастирів, церков, навчальних закладів, релігійно-громадських організацій, української інтелектуальної еліти у розвитку бібліотек та

формування бібліотекознавчої думки (XIV – XVIII ст). Значення прогресивних освітніх ідей діячів української культури та освіти для розвитку бібліотек та бібліотекознавчої думки на теренах сучасної України (XVIII –XIX ст.).

План

1. Бібліотеки в період Княжої доби.
2. Роль монастирів, церков, релігійно-громадських організацій, навчальних закладів та української еліти у розвитку бібліотек та формування бібліотекознавчої думки (XIV – XVIII ст).
3. Освітні ідеї прогресивних діячів української культури і освіти, їхнє значення для розвитку бібліотек та бібліотекознавчої думки на теренах сучасної України (XVIII –XIX ст.).

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

Практичні завдання

1. Здійснить пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. В процесі вивчення теми необхідно зрозуміти передумови, особливості та центри виникнення бібліотек за часів Київської Русі та Галицько-Волинської держави; мати уявлення про склад бібліотечних колекцій та роль монастирів, церков, навчальних закладів, релігійно-громадських організацій, української інтелектуальної еліти у розвитку бібліотек та формування бібліотекознавчої думки (XIV – XVIII ст). Усвідомити значення прогресивних освітніх ідей діячів української культури та освіти для розвитку бібліотек та бібліотекознавчої думки на теренах сучасної України (XVIII –XIX ст.).

Література: 11, 17, 18, 20

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Дати письмову відповідь на питання:

1. Місце бібліотекознавства в системі соціогуманітарних наук.
2. Об'єкт, предмет, структура, функції бібліотекознавства.
3. Зміст поняття та сутність бібліотекознавства.
4. Загальнонаукові та спеціальні методи у бібліотекознавстві.

Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

МОДУЛЬ 2. РОЗВИТОК БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ НА ТЕРЕНАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ XIX – XX СТ.

ТЕМА 2.1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ТА БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ (XIX – ПОЧ. XX СТ.)

Анотація до лекції 1.1.

Суспільно-політичні умови розвитку вітчизняної бібліотечної справи в XIX – на початку XX ст. Український бібліотечний рух Буковини, Галичини та Закарпаття; розвиток української бібліотекознавчої думки. Стан розвитку українських бібліотек під впливом політики Російської імперії. Виникнення російських публічних бібліотек в Україні. Народні бібліотеки; роль земств в організації загальнодоступних бібліотек. Значення громадських установ і просвітницьких товариств у розвитку книгозбірень, становленні бібліотечної науки та практики. Фахові форуми, присвячені розгляду питань організації бібліотечної справи та розвитку методичного інструментарію досліджень бібліотек; Перший всеросійський з'їзд з бібліотечної справи, Загальноземський з'їзд зі статистики народної освіти. Центри розвитку бібліотечних знань на теренах України XIX – початку XX ст. Започаткування фахової освіти, перші бібліотечні курси.

Бібліотечна справа в роки української революції (1917-1920 рр.). Утворення Національної бібліотеки Української держави та Головної книжкової палати.

Становлення теоретичних і прикладних засад українського бібліотекознавства; концептуальні підходи до розвитку бібліотекознавства на початку XX ст. Внесок українських вчених у розвиток теоретико-методологічних засад бібліотекознавства.

План

1. Суспільно-політичні умови на території сучасної України XIX – початку XX ст. та їхній вплив на розвиток бібліотечної справи.
2. Український бібліотечний рух Буковини, Галичини та Закарпаття; розвиток української бібліотекознавчої думки.
3. Бібліотеки на українських землях у складі Російської імперії; типи і види бібліотек.
4. Становлення теоретичних і прикладних засад бібліотекознавства; внесок українських діячів у розвиток бібліотечної науки і практики.
5. Центри розвитку бібліотечних знань на теренах України XIX – початку XX ст.
6. Бібліотечна справа в роки української революції (1917 –1920 рр.).

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Практичні завдання

1. Здійснить пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Опрацьовуючи матеріали за темою необхідно розуміти суспільно-політичні умови розвитку вітчизняної бібліотечної справи в XIX – на початку XX ст. сформуванню уявлення про основні типи бібліотек в українських землях XIX – на початку XX ст. знати про особливості українського бібліотечного руху Буковини, Галичини, Закарпаття та розвитку бібліотеки в умовах впливу політики Російської імперії; поглибити знання про становлення системи публічних загальнодоступних та народних бібліотек в українських землях, роль земств, громадських організацій, наукових та просвітницьких товариств у розвитку книгозбірень, становленні бібліотечної науки та практики на території сучасної України в XIX – початку XX ст.

Розглянути та отримати уявлення про основні напрями бібліотечної роботи та розвитку бібліотекознавства, розглянутих на Першому всеросійському з'їзді з бібліотечної справи, Загальноземському з'їзді зі статистики народної освіти. Засвоїти інформацію про започаткування фахової освіти, знати основні центри розвитку бібліотечних знань на теренах України XIX – початку XX ст.

Опанувати історичними відомостями про стан бібліотечної справи в роки української революції (1917-1920 рр.), утворення Національної бібліотеки Української держави та Головної книжкової палати.

Знати про концептуальні підходи до розвитку бібліотекознавства на початку XX ст. та внесок українських вчених у розвиток теоретико-методологічних засад бібліотекознавства.

Література: 16, 18, 20, 21

ТЕМА 2.2. БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА ТА БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО УКРАЇНИ ЗА РАДЯНСЬКИХ ЧАСІВ

Анотація до лекції 1.2.

Заснування радянських книгозбірень на території України; розвиток бібліотек Західної України (1918 – 1939 рр.). Утворення дослідницьких структур з питань бібліотекознавства в бібліотеках України.

Система та принципи управління бібліотечною справою, стан розвитку бібліотек в Україні у довоєнний період. Підготовка бібліотечних кадрів. Ідеологізація та політизація радянського бібліотекознавства; біфуркація бібліотекознавства.

Бібліотеки України за часів другої світової війни та післявоєнний період; політика відновлення бібліотечного фонду України.

Розвиток бібліотек України у 50-80-х рр. ХХ ст.; державні та громадські органи управління бібліотечною справою; централізація бібліотечних мереж, створення територіальних бібліотечних об'єднань посилення науково-методичної та ідеологічної функцій бібліотек. Вплив розвитку державної системи науково-технічної інформації на діяльність бібліотек; автоматизація та механізація бібліотечних процесів. Теоретико-дискусійні питання вітчизняного бібліотекознавства; загальне та спеціальне бібліотекознавство. Основні напрями наукових досліджень в сфері бібліотечної справи України.

План

1. Заснування радянських книгозбірень на території радянської України; розвиток бібліотек Західної України у довоєнний період (1918 – 1939 рр.).

2. Система та принципи управління бібліотечною справою і наукою. Біфуркація бібліотекознавства.

3. Бібліотекознавчі дослідження в бібліотеках України: структурні утворення та основні напрями.

4. Бібліотеки України за часів другої світової війни та післявоєнний період; політика відновлення бібліотечного фонду України.

5. Загальні тенденції розвитку бібліотек України та і бібліотекознавчі дослідження у 50-80-х рр. ХХ ст.

6. Теоретико-дискусійні питання у вітчизняному бібліотекознавстві; загальне та спеціальне бібліотекознавство.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.

2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.

3. Вивчаючи матеріали цієї теми необхідно зрозуміти політику радянської влади щодо розвитку бібліотек на території України, зокрема незначний період українізації та розгортання політико-ідеологічного пресингу на діяльність бібліотек напередодні Другої світової війни; знати про розвиток бібліотек Західної України, знати про діяльність провідних дослідницьких бібліотекознавчих структур в Україні, основні напрями наукових досліджень та основні тенденції розвитку в теорії бібліотекознавства цього періоду. Також необхідно поглибити знання щодо стану бібліотек на території сучасної України за часів нацистської окупації та післявоєнний період, основні аспекти політики відновлення та повернення бібліотечних фондів України.

В контексті вивчення розвитку бібліотечної справи в Україні у 50-80-х рр. ХХ ст. зосередити увагу, зокрема на таких питаннях: система державного управління бібліотечною справою; централізація бібліотечних мереж, створення територіальних бібліотечних об'єднань, посилення науково-методичної та ідеологічної функцій бібліотек; проаналізувати вплив розвитку державної системи науково-технічної інформації на діяльність бібліотек; стан автоматизації та механізації бібліотечних процесів. Знати основні теоретико-дискусійні питання вітчизняного бібліотекознавства, сутність загального та спеціального бібліотекознавства.

Література: 16, 18, 20

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Дати письмову відповідь на питання:

1. Історичні аспекти утворення центрів розвитку бібліотечних знань на теренах України кінця ХІХ – початку ХХ ст.
2. Теоретико-прикладні аспекти бібліотекознавчих розробок українських вчених і практиків.
3. Біфуркація бібліотекознавства.
4. Розвиток методології бібліотекознавства, основні напрями наукових досліджень в Україні.

Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

МОДУЛЬ 3. БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ, МІЖНАРОДНЕ БІБЛІОТЕЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО.

ТЕМА 3.1. ЗАРУБІЖНЕ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ХХ СТ.

Анотація до лекції 3.1.

Основні тенденції та напрями зарубіжних бібліотекознавчих досліджень першої половини ХХ ст.; погляди вчених; сутність «теоретичного» і «практичного» бібліотекознавства. Становлення бібліотекознавства як самостійної соціальної науки.

Розвиток міжнародної взаємодії бібліотек. Основні напрями міжнародної співпраці бібліотек.

Передумови виникнення Розвиток міжнародної взаємодії бібліотек. Класифікація міжнародних бібліотечних організацій. Основні напрями діяльності міжнародних бібліотечних організацій: наукова, дослідницька, видавнича, у сфері стандартизації, професійної освіти, упровадженні новітніх інформаційних технологій. Заснування Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ, функції та основні напрями діяльності

ІФЛА. Роль міжнародних фахових організацій у розвитку бібліотекознавства.

Національні та університетські бібліотеки зарубіжних країн як центри бібліотекознавчих досліджень.

Бібліотекознавство в умовах інформатизації суспільства та трансформації бібліотечної діяльності. Внесок зарубіжних вчених у розвиток теорії бібліотекознавства.

План

1. Основні тенденції та напрями зарубіжних бібліотекознавчих досліджень першої половини ХХ ст.

2. Роль міжнародних фахових об'єднань у розвитку бібліотекознавства. Заснування ІФЛА.

3. Розвиток методології бібліотекознавства в умовах інформатизації суспільства.

4. Внесок зарубіжних вчених у розвиток теорії бібліотекознавства.

5. Національні та університетські бібліотеки зарубіжних країн як центри бібліотекознавчих досліджень.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.

2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.

3. На основі матеріалів лекції та літературних джерел засвоїти загальні тенденції розвитку зарубіжного бібліотекознавства першої половини ХХ ст.; сутність «теоретичного» і «практичного» бібліотекознавства у поглядах зарубіжних вчених, становлення бібліотекознавства як самостійної соціальної науки. Вміти обґрунтувати потребу щодо розвитку міжнародної взаємодії бібліотек, знати її основні напрями. Розуміти передумови виникнення міжнародних бібліотечних організацій та об'єднань, їх класифікацію та напрями діяльності; знати основні відомості про заснування ІФЛА, її функції, основні напрями діяльності.

Знати основні теоретико-методологічні аспекти розвитку бібліотекознавства в умовах інформатизації суспільства та трансформації бібліотечної діяльності в роботах провідних зарубіжних вчених.

Література: 7, 18, 22, 40, 44

ТЕМА 3.2. БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО, БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА І НАУКА У ПЕРШЕ ДЕСЯТИРІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Анотація до лекції 3.2.

Бібліотекознавство і бібліотечна справа в умовах державотворчих процесів незалежної України. Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995 р.). Відродження інституту національної бібліотеки в Україні; надання статусу національної установи провідним бібліотекам.

Розбудова національної наукової інфраструктури бібліотекознавства; підготовка кадрів вищої кваліфікації; провідні бібліотекознавчі наукові центри України.

Початок інформатизації бібліотек. Трансформаційні процеси бібліотечної діяльності. Бібліотека як суб'єкт інформаційної діяльності. Формування бібліотечно-інформаційних ресурсів, розвиток системи бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Актуальні напрями бібліотекознавчих розвиток досліджень в умовах державотворчих процесів України та інформатизації бібліотек.

Бібліотекознавство в умовах інформатизації суспільства та трансформації бібліотечної діяльності. Внесок зарубіжних вчених у розвиток теорії бібліотекознавства.

План

1. Бібліотечна справа в умовах державотворчих процесів незалежної України.
2. Розбудова національної наукової інфраструктури бібліотекознавства.
3. Створення професійних бібліотечних громадських організацій в Україні.
4. Інформатизація бібліотек та бібліотечні трансформаційні процеси.
5. Актуальні напрями бібліотекознавчих досліджень в умовах державотворення України та інформатизації бібліотек.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Під час опрацювання матеріалів теми потрібно засвоїти знання щодо основних тенденції розвитку українського бібліотекознавства і бібліотечна справа, пов'язаних з процесами державотворення у незалежній Україні, зокрема про формування нормативно-правової бази функціонування бібліотек, бібліотечних мереж та управління бібліотечною справою, відродження інституту національної бібліотеки в Україні; розбудови національної наукової інфраструктури бібліотекознавства та підготовки кадрів вищої кваліфікації в Україні.

В контексті початку впровадження інформатизації бібліотеках України потрібно розумітися на її основних напрямках у 90-их роках минулого сторіччя, знати складники трансформаційних процесів бібліотеки як суб'єкта інформаційної діяльності, актуальні напрями бібліотекознавчих досліджень цього періоду.

Література: 7, 12, 18,42, 43, 49

ТЕМА 3.3. СУЧАСНІ НАУКОВІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКИ ТА МЕТОДОЛОГІЇ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

Анотація до лекції 3.3.

Взаємозв'язок концептуальних засад розвитку бібліотекознавства українських та зарубіжних вчених. Зміна парадигми бібліотеки та бібліотекознавства. Концепції розвитку бібліотеки як соціальної інституції, її основні суспільні функції, Бібліотеки в системі соціальної, політичної, наукової та інформаційної комунікації.

Бібліотека як система: поняття, структура, сутнісні функції; професійно-діяльнісне середовище бібліотеки; еволюція системної моделі бібліотеки, структури та функцій наукової бібліотеки в дослідженнях бібліотекознавців. Концептуальна модель бібліотеки в умовах розвитку інформаційного суспільства та формування суспільства знань в роботах бібліотекознавців.

Розвиток вітчизняних наукових шкіл у бібліотекознавстві; система науково-комунікаційних зв'язків бібліотекознавчих шкіл; Харківська та Київська наукові бібліотекознавчі школи; провідні вчені України – засновники бібліотекознавчих наукових шкіл.

План

1. Еволюція бібліотеки як соціального інституту.
2. Бібліотека як система.
3. Концептуальні моделі розвитку наукової бібліотеки в умовах розвитку інформаційного суспільства.
4. Наукові концепції розвитку сучасного бібліотекознавства в роботах українських та зарубіжних вчених.
5. Розвиток українських наукових шкіл у бібліотекознавстві; провідні вчені України – засновники бібліотекознавчих наукових шкіл.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. На основі опрацювання наукових публікацій та матеріалів лекції потрібно акцентувати увагу на концепціях зарубіжних і українських вчених в сучасному бібліотекознавстві, зміні парадигми розвитку бібліотеки та бібліотекознавства в умовах розвитку інформаційного суспільства та формування суспільства знань; вміти охарактеризувати сучасну бібліотеку як соціальну інституцію, її основні суспільні функції та завдання.

Важливо засвоїти знання про уявлення бібліотеки як системи, еволюції її сутнісних функцій, системної моделі та професійно-діяльнісного середовища. Поглибити знання про вітчизняні наукові школи у бібліотекознавстві; знати провідних вчених України – засновників бібліотекознавчих наукових шкіл.

Література: 3, 5, 8,12,14,23, 24, 27,48,50

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Дати письмову відповідь на питання:

1. Історичні передумови та створення Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ.
2. Державна політика щодо розвитку бібліотечної справи та науки в у першому десятиріччі існування незалежної України.
3. Структурно-функціональні моделі наукової бібліотеки як соціальної інституції в сучасних бібліотекознавчих концепціях.
4. Нормативне, наукове та інформаційне забезпечення реалізації соціальних функцій бібліотеки.

Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

МОДУЛЬ 4. БІБЛІОТЕЧНА НАУКА І ПРАКТИКА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

ТЕМА 4.1. НАУКОВЕ ТА НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Анотація до лекції 4.1.

Основні аспекти інноваційного розвитку наукових бібліотек в умовах цифровізації соціально-економічних процесів суспільства. Пріоритетні напрями упровадження інновацій: техніко-технологічний, нормативно-методичний, управлінсько-організаційний.

Розвиток нормативно-методичної бази в контексті упровадження бібліотечних інновацій; законодавчі акти, стандарти, інструктивно-методичні документи. Законодавчо-правове регулювання розвитку бібліотечної справи в умовах суспільно-політичних та соціально-економічних перетворень в Україні. Стандартизація бібліотечної справи України; пріоритетні напрями та основні сучасного розвитку.

Основні напрями наукових досліджень в умовах цифровізації суспільства; нові завдання бібліотекознавства; розвиток методології сучасного бібліотекознавства.

План

1. Основні напрями інноваційного розвитку наукових бібліотек в умовах цифровізації суспільства.
2. Розвиток нормативно-методичної бази в контексті упровадження бібліотечних інновацій.
3. Бібліотекознавчі проекти з інноваційного розвитку бібліотек в умовах цифровізації суспільства.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Практичні завдання

1. Здійснить пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Вивчаючи рекомендовані джерела, необхідно отримати знання про бібліотечні інновації, пов'язані з цифровізацією соціально-економічних процесів суспільства, а також розвиток нормативно-методичної бази в контексті забезпечення пріоритетних напрямів їх упровадження: техніко-технологічному, нормативно-методичному, управлінсько-організаційному. Вміти охарактеризувати основні аспекти розвитку нормативно-методичного забезпечення інноваційної діяльності бібліотек, зокрема документах законодавчого характеру, стандартах, методичних та організаційно-управлінських документах; показати взаємозв'язок бібліотечних інновацій та розвитку нормативно-методичного забезпечення в бібліотекознавчих науково-прикладних проектах.

Література: 1, 2, 4, 6, 25, 28 – 39, 45

ТЕМА 4.2. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА БІБЛІОТЕКОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація до лекції 4.2.

Наукові та науково-практичні видання з бібліотекознавства і бібліотечної справи; періодичні та продовжувані фахові видання в Україні; бібліотекознавчі рейтингові журнали зарубіжних країн.

Історико-бібліотекознавчі фонди в провідних бібліотеках України. Використання архівні фондів історичних дослідженнях бібліотекознавства та бібліотечної справи.

Бібліотекознавство і бібліотечна справа в цифрових ресурсах України та світу: електронні бібліотеки, спеціалізовані, проблемно-тематичні, реферативні та бібліографічні бази даних.

План

1. Наукові та науково-практичні видання з бібліотекознавства і бібліотечної справи.
2. Історико-бібліотекознавчі фонди провідних бібліотек України.
3. Бібліотекознавство і бібліотечна справа в цифрових ресурсах України та світу.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Опрацьовуючи матеріали цієї теми потрібно сформулювати професійну орієнтацію в системі науково-інформаційних джерел, виробити вміння щодо оптимізації інформаційного пошуку друкованих виданнях, бібліотечних фондах та вітчизняних та зарубіжних цифрових ресурсах з бібліотекознавства і бібліотечної справи. Крім того, самостійне вивчення матеріалів цієї теми передбачає оволодіння інформаційним пошуком за темою наукового дослідження аспіранта, використовуючи довідково-пошуковий апарат бібліотеки (традиційні та електронні бібліотечні каталоги та картотеки, реферативні та бібліографічні бази даних), а також опанування навичками роботи з архівними фондами в процесі історичних досліджень з питань бібліотекознавства та бібліотечної справи.

Література: 9, 41, 47, 51

ТЕМА 4.3. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ В СВІТІ

Анотація до лекції 4.3.

Історичні аспекти становлення та розвитку інституту національної бібліотеки у світі. Найдавніші національні бібліотеки світу.

Національна бібліотека: поняття основні завдання, особливості структури та функцій, законодавча та нормативна база діяльності національної бібліотеки

Історичні особливості розвитку інституту національної бібліотеки в Україні, роль Академії наук України у процесі утворення першої національної книгозбірні. Національні бібліотеки України на сучасному етапі. Управління національними бібліотеками України. Державні бібліотеки України. Координаційні аспекти виконання завдань та функцій; основні напрями взаємодії та співпраці національних і державних бібліотек України.

Сучасні стратегії розвитку і завдання національних бібліотек високорозвинених країн світу.

Взаємодія національних бібліотек на міжнародному рівні, участь в роботі міжнародних організацій, реалізація міжнародних програм і проектів в сфері бібліотечної справи.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського як провідний науково-бібліотечний комплекс країни.

План

1. Історичні аспекти становлення та розвитку інституту національної бібліотеки у світі.
2. Національна бібліотека: поняття, основні завдання, функції, державне управління.
3. Національні та державні бібліотеки України, історичні особливості розвитку інституту національної бібліотеки в Україні
4. Національні бібліотеки високорозвинених країн світу; сучасні стратегії розвитку.
5. Взаємодія національних бібліотек на міжнародному рівні.
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського як провідний науково-бібліотечний комплекс країни.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Самостійна робота над цією темою передбачає отримання знань про історію виникнення, становлення та розвиток інституту національної бібліотеки у світі. Знати теоретико-прикладні засади функціонування національної бібліотеки (поняття, основні завдання та функції, законодавча та

нормативна база діяльності). Потрібно знати про найдавніші національні бібліотеки світу, історичні особливості розвитку інституту національної бібліотеки в Україні, роль Академії наук України у процесі утворення першої національної книгозбірні; а також про національні та державні бібліотеки України на сучасному етапі, їхню функціональну специфіку, основні напрями співпраці та взаємодії, система управління.

Література: 9, 10, 13, 21

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Дати письмову відповідь на питання:

1. Основні відомості про заснування та зміну назви у різні історичні періоди діяльності НБУВ.
2. Науково-дослідна діяльність НБУВ. Наукові проекти Інституту бібліотекознавства.
3. Основні напрями взаємодії та співпраці НБУВ з провідними бібліотечно-інформаційними установами, культурними та освітніми закладами України.
4. Міжнародна діяльність НБУВ.

Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ (за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі (участь у дискусії, обговоренні теми лекції)	1	1x4=4	1x4=4	1x4=4	1x4=4
2	Самостійна робота (написання есе, реферату та інше)	2	2x3=6	2x2=4	2x3=6	2x3=6
3	Модульна контрольна робота	10	10x1=10	10x1=10	10x1=10	10x1=10
4	Усього за модуль		20	18	20	20
5	Екзамен	22				
6	Разом з дисципліни	20+18+20+20+22 = 100 балів				

5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Актуальність навчальної дисципліни, її роль в професійній підготовці фахівців та місце в системі фахових дисциплін.
2. Мета та основні завдання навчальної дисципліни.
3. Набуті при засвоєнні запропонованого навчального матеріалу компетентності.
4. Понятійний апарат курсу.
5. Наукові підходи до періодизації бібліотекознавства та історії бібліотечної справи
6. Бібліотекознавство: визначення, об'єкт, предмет, структура, функції.
7. Методологія бібліотекознавства, загальнонаукові та спеціальні методи у бібліотекознавстві
8. Бібліотекознавство в системі наук соціогуманітарного циклу.
9. Дискусійність питання про об'єкт бібліотекознавства.

10. Бібліотечна справа, основні принципи організації і функціонування бібліотечної системи; типи і види бібліотек.
11. Основні тенденції розвитку бібліотек та бібліотекознавчої думки в світі до XVIII ст.
12. Історичні аспекти розвитку бібліотек та бібліотекознавчої думка на території сучасної України до XVIII ст.
13. Основні тенденції розвитку бібліотечної справи та бібліотекознавства в світі (XIX – XX ст).
14. Особливості розвитку бібліотек та бібліотекознавства на території сучасної України XIX – поч. XX ст.
15. Становлення теоретичних і прикладних засад українського бібліотекознавства; центри розвитку бібліотечних знань на теренах України XIX – поч. XX ст.
16. Бібліотечна справа в роки української революції (1917-1920 рр.).
17. Система організації та управління бібліотечною справою України у радянський період.
18. Українське бібліотекознавство у радянський період.
19. Становлення бібліотекознавства як самостійної соціальної науки.
20. Історичні аспекти та основні напрями міжнародної взаємодії бібліотек; міжнародні бібліотечні організації та об'єднання.
21. Бібліотекознавство та бібліотечна справа в умовах державотворчих процесів незалежної України.
22. Інформатизація бібліотек України, основні напрями бібліотекознавчих досліджень.
23. Функції бібліотеки як соціального інституту.
24. Бібліотека як система.
25. Організація бібліотекознавчих досліджень в Україні на сучасному етапі.
26. Українські наукові бібліотекознавчі школи.
27. Основні напрями нормативно-методичного забезпечення інноваційного розвитку бібліотек в умовах цифровізації суспільства.
28. Науково-інформаційна база бібліотекознавчих досліджень.
29. Національна бібліотека: поняття, основні завдання, функції, державне управління.
30. Розвиток інституту національної бібліотеки в Україні.
31. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського як провідний науково-бібліотечний комплекс країни.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

Відповідь студента оцінюється на:

➤ **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:

1. студент виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
2. відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
3. застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
4. володіє навичками івент-аналізу масових та елітарних практик;
5. розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.

➤ **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:

1. студент виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
2. відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
3. але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
4. наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:

1. відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
2. наявні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь студента є поверхневою, недостатньо аргументованою:

1. є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
2. є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
3. свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
4. не містить посилань на літературу;
5. викладена з порушенням логіки подання матеріалу;
6. містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень.

- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь студента є поверхневою:
  1. свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
  2. викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

- **Оцінку FX (35-59)** – якщо студент не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
  1. не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у студента чи їх безсистемність та поверховість;
  2. не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.

- **Оцінку F (0-34)** – якщо студент не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Василенко О. М. Проблеми наукової комунікації професійного середовища у бібліотекознавчих проєктах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*. 2021. № 3. С. 22–38.

2. Василенко О. Нормативне забезпечення системи обліку фонду наукової бібліотеки. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*– Київ, 2019. Вип. 56 «Науково–методичне забезпечення розвитку бібліотечно–інформаційної діяльності». С. 34–52.

3. Василенко О. Імплементация міжнародних стандартів у діяльність бібліотек України: основні напрями та завдання. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2018. Вип. 48. Бібліотечні стандарти і розвиток інформаційної діяльності. С. 13–32.

4. Василенко О. М. Бібліотечно–інформаційний комплекс: методологічні аспекти статистичного моніторингу. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями* / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2021. 806 с. С. 22–25. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004116>

5. Василенко О. М. Сучасні підходи до визначення показників соціальної ефективності основних напрямів діяльності бібліотек. *Підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації*: наук.-метод. зб. / наук. ред.: О. Г. Яковенко; відп. ред. О. М. Василенко; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. Київ, 2022. 194 с. С. 7–16.

6. Василенко О. М. Информационно–знаниевые потребности пользователей научной библиотеки: к сущности понятия. *Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития*: науч.–практ. и теорет. сб. / НАН Украины, Нац. б-ка Украины им. В. И. Вернадского, МААН, Совет директоров науч. б-ки и информ. Київ, 2018. Вип. 16. С. 49–60.

7. [Василенко О.] Розробка теоретичних та практичних аспектів науково-дослідної роботи НБУВ у напрямі «Формування і використання науково-інформаційних ресурсів. Інформатизація бібліотек». *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у перше десятиліття незалежності України (1991–2002) : [Колект. монографія]* / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко, В. М. Горovий [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. 448 с.; С. 246–264.

8. Інформаційно–комунікаційна діяльність наукових бібліотек в умовах розвитку суспільства знань : монографія / О. М. Василенко,

Т. В. Добко, Н. Я. Зайченко та ін. – Київ : НБУВ, 2017. – 410 с. – URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002187>

9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020) : монографія / Є. М. Білько, О. М. Василенко, В. В. Горєва та ін. ; відп. ред. О. М. Василенко. – Київ: НБУВ, 2022. – 470 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004354>

Основна література:

10. Воскобойнікова-Гузєва О. Бібліотечний соціальний інститут в першій чверті ХХІ ст.: історичні та соціокультурні чинники розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. Вип. 1. С. 72–79.

11. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Бібліотекознавча думка в контексті європейського історико-культурного розвитку ХVІІІ – початку ХХ ст. *Рукопис. та книжк. спадщина України*. 2007. Вип. 12. С. 135–141.

12. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Розвиток методології бібліотекознавчих досліджень: традиції та новації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 3. С. 26–31.

13. Давидова І. О. Когнітивно-комунікаційна парадигма в бібліотекознавстві. *Вісн. ХДАК*. 2013. Вип. 40. С. 60–70.

14. Документи IFLA. URL: <https://ula.org.ua/resursy/dokumenty-ifla>.

15. Дубровіна Л. А. Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті / Л. А. Дубровіна, О. О. Онищенко. Київ, 2009. 336 с.

16. Дубровіна Л. А. Методологічні засади історичних досліджень в бібліотекознавстві та документознавстві : базові принципи і поняття *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2005. Вип. 1. С. 22–29.

17. Ільганаєва В. О. Бібліотекознавство: теорія, історія, організація діяльності бібліотек : підручник / В. О. Ільганаєва, Г. Д. Ковальчук та ін. – Харків : Основа, 1993. – 176 с.

18. Ільганаєва В. О. Методологічні завдання сучасного бібліотекознавства // *Короленківські читання 2010 : матеріали ХІІІ наук.-практ. конф.* (Харків, 7–8 жовт. 2010 р.) / уклад. Н. І. Капустіна. М-во культури України, ДЗ «ХДНБ ім. В. Г. Короленка». Харків, 2011. С. 82–89.

19. Каліберда Л. Загальне бібліотекознавство : навч. посібник. – Київ, 1998. 192 с.

20. Коваль Т. Перспективи розвитку національних книгозбірень в епоху цифрового суспільства (за матеріалами визначальних документів UNESCO, IFLA, AALL, ALA, LIBER, WSIS). *Бібл. Вісн.* 2021. № 2. С. 3–16. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2021_2_3

21. Колесникова Т. О. Етапи інформатизації бібліотек вищої школи України і США: порівняльна характеристика. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2010. Вип. 4. С. 59–66.
22. Копанєва В. О. Бібліотека в середовищі цифрової науки: системно-інтеграційна взаємодія : монографія / В. О. Копанєва; наук. ред. О. С. Онищенко. Київ, 2020. – 316 с.
23. Кунанець Н. Е. Соціокомунікаційний підхід у бібліотекознавстві: інновація чи відновлення традицій. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. Вип.3. С. 11–18.
24. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / редкол.: Т. Добко (голова), В. Горовий, Т. Симоненко [та ін.] ; відп. ред. О. Василенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. Б-к України. Київ, 2019. – Вип. 56: Науково–методичне забезпечення розвитку бібліотечно–інформаційної діяльності. – 436 с.
25. Ніколаєв Д. В. Міжнародна взаємодія бібліотек у сучасних умовах розширення єдиного інформаційного простору. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. Харків, 2012. Вип. 35. С. 124–132.
26. Онищенко О. Цифровізація – стратегічний шлях розвитку бібліотечної сфери. *Бібл. вісн.* 2021. Вип. 4. С. 3–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2021_4_3.
27. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січ. 1995 р. Вип. 32/95–ВР. В ред. Закону №1414–ІХ від 14.04.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>
28. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851; В ред. Закону [№ 1953–ІХ від 14.12.2021](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
29. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000#Text>
30. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV; В ред. Закону [№ 1714–ІХ від 07.09.2021](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
31. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657–ХІІ В ред. Закону № 1089-ІХ від 16.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
32. Про культуру : Закон України від 14 груд. 2010 р. № 2778-17. В ред. Закону №5461-17 від 12.12.2012. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
33. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 14 груд. 2010 р. № 2778-17. В ред. Закону № 1369-ІХ від 30.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

34. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР. В ред. Закону № [1089-IX від 16.12.2020](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text>

35. Про обов'язковий примірник документів : Закон України від 09.04.1999 р. № 595-XIV (Редакція від 12.12.2012 р.) / Верховна Рада України : офіц. вебпортал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14>

36. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9.01.2007 р. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 12. Ст. 102. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>

37. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р; в ред. Постанови № [826 від 09.09.2020](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

38. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : Розпорядження кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Text>

39. Прокопенко Л. С. Основні напрями діяльності відділу ІФЛА «Освіта та наукові дослідження». *Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань* : матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 26–27 лют. 2009 р.) : у 2 ч. / М-во культури і туризму України, ХДАК, Акад. мистец. України, Ін-т культурології ; редкол. : В. М. Шейко та ін. Харків, 2009. Ч. 2. С. 144–146.

40. Прокопенко Л. С. Основні напрями діяльності Секції бібліотечних журналів ІФЛА (1978–2005 рр.). *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19–21 трав. 2009 р.) / М-во культури і туризму України, ДАКККіМ, Ін-т держ. упр. та інформ. діяльн. Київ, 2009. С. 73–75.

41. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій: монографія / М. С. Слободяник ; відп. ред. О. С. Онищенко. К., 1995. 268 с.

42. Слободяник М. С. Українське бібліотекознавство на зламі століть. *Українське бібліотекознавство (1991 – 2008)* : наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во культури і туризму України, ДЗ «Нац. парламент. б-ка України»; уклад. : М. С. Слободяник, О. А. Політова; наук. ред. та авт. вступ. ст. М. С. Слободяник. Київ, 2010. С. 5–20.

43. Солоіденко Г. І. Стан і тенденції розвитку стандартизації в бібліотечній справі. *Наук. пр. НБУВ*. Київ, 2019. Вип. 56. С. 217–238.

44. Солоіденко Г. Роль професійних асоціацій в інноваційному розвитку бібліотечної справи. *Бібл. вісн.* 2004. Вип. 3. С. 15–19.
45. Стандарти з бібліотечної справи і суміжних галузей (чинні станом на 1.01.2022): анот. бібліогр. покажчик / НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського; упоряд. І. В. Соколова ; відп. ред. О. М. Василенко. електрон. вид. Київ : НБУВ, 2022. – 56 с.
46. Стрішенець Н. Деякі тенденції розвитку сучасного зарубіжного бібліотекознавства. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського.* 2013. Вип. 38. С. 64–73.
47. Фахові видання з питань бібліотечної справи // Українська бібліотечна енциклопедія. – URL: <https://ube.nlu.org.ua/rozdil/>
48. Швецова-Водка Г. Бібліотекознавство в системі наукокомунікологічного циклу: термінологічний аспект. *Бібл. вісн.* 2019. Вип. 5. С. 3–12.
49. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій; Харків. Держ. акад. культури. Харків, 2008. 289 с.
50. [Шемаєва Г.](#) Новий імпульс розвитку вітчизняного бібліотекознавства. *Бібл. вісн.* 2014. Вип. 3. С. 50–51. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2014_3_13
51. Яковенко О. Г. Сучасні аспекти нормативного забезпечення стандартизації у бібліотечній сфері. *Наук. пр. НБУВ.* 2019. Вип. 49. С. 263–278.